

بهش : جوگرافیا

کۆلیژ : ئاداب

زانکۆ : سه لآحه دین / هه ولیر

بابهت : جوگرافیای کشتوکاڤ

پهرتووکی کۆرس : (سالی 1، 2، 3 یان 4)

ناوی مامۆستا : یادگار خدر رشید

بكالوريوس ، دبلوم ، ماستر ، دكتوراه

سالی خویندن: 2024-2023

پەرتووکی کۆرس

Course Book

1. ناوی کۆرس	جوگرافیای کشتوکاڤ
2. ناوی مامۆستای بەر پرس	یادگار خدر رشید
3. بەش/ کۆلیژ	ئاداب/ جوگرافیا
4. پەیمۆندی	ئیمیل: ژمارە تەلەفۆن : (07504686642) Yadgar.rshed@su.edu.krd
5. یەکەمی خوێندن (بە سەعات) لە هەفتەیەک	تەنھا تیۆری: 3
6. ژمارە کارکردن	لە هەفتە یەک (6) کاتژمێر
7. کۆدی کۆرس	
8. پرۆفایلی مامۆستا	ژیانی ئەکادیمی زانکۆی سە لاجەدین / کۆلیژی ئاداب / بەشی جوگرافیا لە ساڵی (2006-2007) بە کالۆریۆس تەواوکردوو. ئە هەمان زانکۆی پروانامە ماستەر لە زانستی جوگرافیا لە بواری (جوگرافیای پێشەسازی) لە ساڵی (2014-2015) ی بە دەستەبێناوه. خاوەن پینچ توێژنەوی زانستیم لە بواری جوگرافیای مەرویی لە جوگرافیای پێشەسازی و وزە و جوگرافیای کشتوکاڤ، لە ساڵی 2019 نازناوی زانستیم لە مامۆستای یاری دەدەر گۆرا بۆ (مامۆستا)، (نیستا قوتابی دکتورام)، لە ماوەی 2014-2021 بە شداریم لە چەندین کونفرانس و وۆرگ شۆپ و ویبێنار و سەنار کردوو لە دەرەو و ناوێوی عێراق و کوردستان، هەرەها سەرپەرشتی چەندین باسی توێژینەوی قوتابیانی قوناعی چوارەم کردوو نیستا مامۆستام لە هەمان بەش.
9. وشە سەرەکیەکان	کشتوکاڤ / پێوەرەکان
10. ناوەرۆکی گشتی کۆرس:	گرنگی خوێندنی (بابەتە کە) : جوگرافیای کشتوکاڤ، یەکیکە لەو بابەتە گرنگە کە لە پرۆگرامەکانی خوێندنی زانکۆ لە بەشی جوگرافیا دەخوێندریت، ئەمەش لە پێناو ناشنا کردنی قوتابیانی بە وەرگرتنی زانیاری گرنگ و وورد لە سەر ناساندنی چەمک و زاراوی کشتوکاڤ و بە دیارخستنی نامانجەکانی جوگرافیای کشتوکاڤ و پێشاندانی قوناعەکانی پێشکەوتن و لیکۆلینەو و بنەماکانی جیاکردنەوی بەروبوومە کشتوکالیەکان. هەرەها پێدانی زانیاری بە قوتابیانی دەربارە کاربەری لایەنی سروشتی و مەرویی لە سەر زیاد بوونی بەرە کشتوکالیەکان بە پێی هە ئومەرجی سروشتی و مەرویی
وەرزی یەکەم	
تەوهری یەکەم : ناساندنی چەمک و زاراوی جوگرافیای کشتوکاڤ	
1- چەمک و زاراوی جوگرافیای کشتوکاڤ	
2- ناساندنی جوگرافیای کشتوکاڤ	
3- لیکۆلینەو وەکان لە بواری جوگرافیای کشتوکاڤ	
تەوهری دووهم : رێباز (میتۆدی) لیکۆلینەو لە جوگرافیای کشتوکاڤ	
1. رێبازی (میتۆدی) هەریمی .	

2. ریبازی (میتۆدی) به رووبومی .

3. ریبازی (میتۆدی) بنه رتهی

تهوهری سیبیه م: گرنگی کشتوکاڤ و گرنگترین نه و فاکنه رانهی که کاریگه ریان نه سه ر بر و جوړی به رووبومه کشتوکاڤیه کانداهه یه

ا- گرنگی کشتوکاڤ

ب- گرنگترین نه و فاکنه رانهی که کارده که نه سه ر به رووبومه کشتوکاڤیه کان

1- فاکنه ری سروشتی

2- فاکنه ری مرویی

3- فاکنه ری نایینی

4- فاکنه ره نابوریه کان وهک:

ا- هیزی کار

ب- سه رمایه

ج- بازار

د- ریگا و بان

5- فاکنه ره رامیاریه کان

6- فاکنه ره زینده گییه کان (بایلوجیه کان)

تهوهری چواره م: گرنگترین تاییه تمه ندییه کانیه به رهه می کشتوکاڤی و شیوازه کانیه

ا- تاییه تمه ندی به رهه می کشتوکاڤی

1- پابه ند بوونی به رهه مه کشتوکاڤیه کان به کات

2- جیوازی نیوان به رهه مه کشتوکاڤیه هاوشیوه کان

3- به رهه می کشتوکاڤی سنورداره به بارودوخی ژینگه یه وه

4- به رهه مهینی کشتوکاڤی مه زنده ناکریت.

ب- گرنگترین شیوازه کانیه کشتوکاڤی

1. شیوازی کشتوکاڤی گواستراوه کان (جیگورکی)

2. شیوازی کشتوکاڤی چاندنی خو بژیوی.

3. شیوازی کشتوکاڤی چر

4. شیوازی کشتوکاڤی فراوان

5. شیوازی کشتوکاڤی تیکه لاو

وهرزی دووهم

تهوهری پینجه م : بهروبوومه کشتوکائیهکان

1- بهروبوومه دانهویلهکان وسوود و هه ئومه رجه سروشتی ومرۆیهکان

أ- که نم

- سودهکانی که نم

- مه رجه جوگرافییهکانی چاندنی که نم

- جوړهکانی که نم

- دابه شبوونی جوگرافیای که نم له جیهان

- دابه شبوونی جوگرافیای که نم له جیهان به گشتی و عیراق و (ههریمی کوردستان) به تاییه تی

ب- به ره می جو

- سودهکانی جو

- مه رجه جوگرافییهکانی چاندنی جو

- جوړهکانی جو

- دابه شبوونی جوگرافیای جو له جیهان

- دابه شبوونی جوگرافیای جو له جیهان به گشتی و عیراق و (ههریمی کوردستان) به تاییه تی

ج- به ره می برنج

- سودهکانی برنج

- مه رجه جوگرافییهکانی چاندنی برنج

- جوړهکانی برنج

- دابه شبوونی جوگرافیای برنج له جیهان

- دابه شبوونی جوگرافیای برنج له جیهان به گشتی و عیراق و (ههریمی کوردستان) به تاییه تی

د- به ره می که نمه شامی

- سودهکانی که نمه شامی

- مه رجه جوگرافییهکانی چاندنی که نمه شامی

- جوړهکانی که نمه شامی

- دابه شبوونی جوگرافیای که نمه شامی له جیهان

- دابه شبوونی جوگرافیای که نمه شامی له جیهان به گشتی و عیراق و (ههریمی کوردستان) به تاییه تی

2- بهروبوومه پاقله مه نیهکان به پیی وهرز (زستان وهاوین)

أ- بهروبوومه پاقله مه نیه زستانییهکان

- پاقله

- نۆك

- نیسك

ب- بهرووبومه پاقله مه نيه هاونيه كان

- ماش

- نؤبيه

3- بهرووبومه رووه كه رۇنداره كان

- گوله به رۇژه

4- بهرووبومه رووه كه هيورياكه ره وه كان

- چا

- قاوه

5- بهرووبومي سه ئكداره كان

- پتاته

6- بهرووبومي پيشائى

- پهموو

7- بهرووبومه شه كرمه نى

- قاميشى شه كر

- چه وندهرى شه كر

8- سه وزه وميوه كان به پيى وهرزه ي بهرهمه پينانيان

أ- سه وزه مه نى

ب- ميوه

9- بهرهمه مزرمه نيه كان

ته وهرى شه شه م : دارستان و گژوگيائى خورسك

أ- دار

ب- ده وهن

- جۇره كانى دارستان

- سووه كانى داره سروشتيه كان

- وه بهرهيئانى دارستان

(بهرهمه پينانى ته خته)

- بازارگانى بهرهمه دارو ته خته له جيھاندا

- گژوگيائى خورسك له ههره يى كوردستان

- جۆرهكانى گژوگياى خۇرسك نه ههريمى كوردستان
- ههنديك خهسلهتى دارو دهوهنه سروشتيهكان نه ههريمى كوردستان

أ- داره سروشتيهكان

- 1- به پروو
- 2- دار بهن
- 3- گويزه
- 4- ههريمى كيويله

ب- پرووهكه سروشتيه دهوهنيهكانى ههريمى كوردستان

- 1- ژانه
- 2- شيلان
- 3- به لالوك
- 4- قهرهقاج

تهوهرى حهفتهم : سيستهمى زهوى وزار وخواهندايرتتى زهويه كشتوكائيهكان و كيشهكانى نه ههريمى كوردستان
تهوهرى ههشتهم : سامانى ناژهل

أ- مانگا

- دابه شبوونى جوگرافى سامانى مانگا
- دابه شبوونى مانگا به پيى جوړى به رهههه
- دابه شبوونى جوگرافى مانگا نه جييهان

ب- مهر

- دابه شبوونى جوگرافى سامانى مهر
- دابه شبوونى مهر به پيى جوړى به رهههه
- دابه شبوونى جوگرافى مهر نه جييهان

ج - بزن

- دابه شبوونى جوگرافى سامانى بزن
- دابه شبوونى بزن به پيى جوړى به رهههه
- دابه شبوونى جوگرافى بزن نه جييهان

د- په لهوهر

- دابه شبوونى جوگرافى سامانى په لهوهر
- دابه شبوونى په لهوهر به پيى جوړى به رهههه
- دابه شبوونى جوگرافى په لهوهر نه جييهان

زانینی ته‌واو به لایه‌نه گرنگه‌کانی بابه‌ته‌که:

- سه‌ره‌رای هه‌موو ئه‌مانه‌ی که بېشتر ناماژه‌مان پیکرد ، هه‌موو ئه‌و فاکته‌رانه‌ی کارده‌که‌نه سه‌ر زیاد بوونی به‌ره‌مه کشتوکاڤیه‌کان لایه‌نیکی گرنگی بابه‌ته‌که‌یه .

11. نامانجه‌کانی کۆرس

ناشنا کردنی قوتابیان به‌وه‌گرنتی زانیاری ده‌رباره‌ی رېیازو میتوده‌کانی توپژینه‌وه‌کانی جوگرافییای کشتوکاڤی و ناشناکردنیان به‌گرنگی دان به‌چالاکي کشتوکاڤیه‌کان وشاره‌زاکردنیان له‌کاریگه‌ری هه‌لبژاردنی شوینی گونجاو بو به‌رووبوومه کشتوکاڤیه‌کان به‌پیی وهرز و جووری به‌رووبومه‌کان ، جگه له‌مانه ناشنا کردنی قوتابیان به‌هه‌ندیك خه‌سه‌تی دارو ده‌وه‌نه سروشتیه‌کان له‌هه‌ریمی کوردستان ، هه‌روه‌ها خسته‌نه‌رووی خاوه‌نداریتی زه‌وی کشتوکاڤی و کیشه‌کانی زه‌وی زار له‌هه‌ریمی کوردستان ، له‌گه‌ل پیدانی زانیاری گرنگی ده‌رباره‌ی سامانی ناژهل .

ئه‌رکه‌کانی قوتابی

- 1- ده‌بی قوتابیان پابه‌ندی به‌خویندنه‌وه‌ی ئه‌و سه‌رچاوانه‌ی که ماموستا پیی داوه ده‌رباره‌ی بابه‌ته‌که .
- 2- ده‌بی قوتابی هه‌موو وانه‌یه‌ک به‌شداري بکات به‌گفتوگۆ کردن و تاوتی کردنی بابه‌ته‌کان.
- 3- ده‌بی تا کوتایی سال هه‌موو قوتابیه‌ک پا پورتیک ناماده‌بکات ده‌رباره‌ی بابه‌ته‌که .
- 4- پیوسته قوتابی سمینار له‌سه‌ر بابه‌ته‌که بکات .

13. ریگه‌ی وانه ووتنه‌وه

ماموستا نهم ریگایانه به‌کارده‌هینیت :

- 1- به‌کارهینانی داتاشۆ و پاوه‌رپۆینت .
- 2- به‌کارهینانی ته‌خته سپی .
- 3- به‌کارهینان و پیشان دانی نه‌خشی تاییه‌ت به‌بابه‌ته‌که .
- 4- به‌شداري پیکردنی قوتابیان له‌وانه‌کان .

14. سیسته‌می هه‌لسه‌نگاندن

- 1- تاقی کردنه‌وه‌ی قوتابیان (2) مانگانه هه‌ریه‌کیك (15 نمره)
- 2- تاقی کردنه‌وه‌ی کویس ورا پورت و سمینارو به‌شدار بوون (10 نمره)

15. ده‌نه‌نجامه‌کانی فیربوون

قوتابی فیر ده‌بیته‌ که چون له‌ریگه‌ی به‌کارهینانی نامرازه پېشکه‌وتوو‌ه‌کان به‌رووبوومه کشتوکاڤیه‌کان زیاد بکری و ناستی نابوووری بووژاندنه‌وه به‌خویه‌وه ببینی وه گرنگی سامانی ناژهل له‌ به‌رزکردنه‌وه‌ی ناستی داهاقی نه‌ته‌وه .

نیه

16. بابه‌تی پراکتیک (ئه‌گه‌ر هه‌بیته‌)

<p>ناوی ماموستا یادگار خدر رشید</p>	<p>17- ناوی بابەت : جوگرافیای کشتوکال</p>
<p>18. تاقیکردنەوهەکان (بانکی پرسیار)</p> <p>پرسیاری نموونەى :</p> <p>1- ئەچەمکی کشتوکالی چیه ؟ پوونی بکەرەوه ؟ □ □</p> <p>2- میتۆدەکانی رییازی جوگرافیای کشتوکالی بژمیره و گرنگترین گرفت وکەموکوریەکانی رییازی هەریمی بخەرەوو ؟</p> <p>3- گرنگترین ئەو فاکتەرەنە بنووسە کار دەکەنە سەر بەرووبومی کشتوکالیەکان ؟</p> <p>4- تاییە تەندیهکانی بەرەهەمی کشتوکالی بنووسە ؟</p> <p>5- پیناسەى ئەمانە بکە : شیوازەکانی کشتوکالی تیکەلاو – گوندی چەرمۆ – رییازی نوسۆی – پووەکە ووریاکەرەوهەکان</p> <p>6- دابەش بوونی جوگرافی ئەمانە بنووسە : گەنم ئە هەریمی کوردستان – وولاتە بەرەهەمپینەرەکانی چا – بزن ئە جیهاندا – سامانی پەنەوهر</p> <p>7- باسی سیستەمی زەوی وزار وخواوەنداریتی زەویە کشتوکالیەکان و کیشەکانی ئە هەریمی کوردستان بکە ؟</p> <p>8- جوهرەکانی دارستان بژمیره ؟ باسی یەکیکیان بکە ؟</p> <p>9- گرنگی دارستانە سروشتیەکان بنووسە ؟</p> <p>10- بایه خى سامانی نازەل وکاریگەری ئە سەر ئابوووری بخەرەوو ؟</p> <p>11- پیناسەکانی جوگرافیای کشتوکال بکە ؟</p> <p>12- خەسلەتی دارو دەوونە سروشتیەکان ئە هەریمی کوردستان بژمیره ؟</p> <p>13- لیکۆلینەوهەکانی جوگرافیای کشتوکال – بنووسە ؟</p> <p>14- بازرگانی بەرەهەمی دارو تەختە ئە جیهاندا بنووسە ؟</p> <p>15- مەرجه جوگرافیەکانی چاندنی گەنەشامی بنووسە ؟</p> <p>16- رووەکە سروشتیە دەوونیهکانی هەریمی کوردستان بنووسە ؟</p> <p>17- بەرەهەمی کشتوکالی سنوردارە بە باروودۆخی ژینگە ؟ پوون بکەرەوه ؟</p> <p>18- بەکورتی باس ئە رییازی هەریمی ئە لیکۆلینەوهی جوگرافیای کشتوکالی بکە ؟</p> <p>19- کیشەکانی زەوی زار ئە هەریمی کوردستان و چارەسەرەکانی بخەرەوو ؟</p> <p>20- نامازە بە گژوگیای خۆرسک ئە هەریمی کوردستاندا بکە ؟</p>	
<p>21. پیداجوونەوهی هاوئل</p> <p>ئەم کۆرسبووە دەبیت لەلایەن هاوئلێکی ئەکادیمیەو سەیر بکریت و ناوەرۆکی بابەتەکانی کۆرسەکە پەسەند بکات و چەند وشەیهک بنووسیت لەسەر شیاوی ناوەرۆکی کۆرسەکە و واژووی لەسەر بکات.</p> <p>هاوئل ئەو کەسەیه کە زانیاری هەبیت لەسەر کۆرسەکە و دەبیت پلەى زانستی لە ماموستا کەمتر نەبیت.</p>	